

حق تادیب

خداوند ضمن آیه نشوز به وجود حقی اشاره فرموده است که از آن به حق تادیب یا ولایت در ادب کردن تعبیر شده است. گرچه این تعبیر از اهل تسنن نشأت گرفته است اما با توجه به معنایی که از این واژه در اذهان جوامع مختلف داخلی و بین المللی به وجود آمده است می بایست در توضیح آن نهایت دقت را کرد و آن را با توجه به مبانی مسلم اسلامی تفسیر کرد تا بدین وسیله هم جلوی وهن اسلام گرفته شود و هم راه سوء استفاده از این حق توسط مردان مسدود گردد.

تعریف

طبق آیه ۳۴ سوره نسا تردیدی وجود ندارد که در صورت اعراض زوجه از ادای حقوق زوج وی می تواند ابتدا با موعظه و نصیحت کردن زوجه را به ادای تکلیف شرعی دعوت کند اگر صحبت ها مفید واقع نشد خوابگاه او را ترک کند و در مرحله آخر او را بزند.

حق تادیب از دیدگاه مذاهب خمس

مذهب امامیه: زمانی که علامت و نشانه نشوز در رفتار یا گفتار زوجه پدیدار می شود به عنوان مثال از پاسخ دادن امتناع می کند طبق نص صریح قرآن برای زوج حقی به وجود می آید که مراتبی دارد اول قولی و زبانی و سپس عملی خفیف که نشان دهنده ناراحتی و نارضایتی بوده و در آخر عمل شدیدی مثل زدن که البته خود مراتب و شرایطی الزامی دارد. در صورت احتمال فقط مرحله اول جواز پیدا می کند و مراحل بعدی وقتی جایز است که ممانعت از تمکین اتفاق افتد و زن از آن حق مرد که بر او واجب است سرپیچی کند. طبق این دیدگاه زدن باید طوری باشد که قرمز نشود خون نیاید دردناک نباشد و به صورت زوجه نزند.

مذهب حنفی: در مذهب حنفی حقی به نام ولایت در تادیب برای مردان گفته شده که طبق این حق زوج می تواند زوجه را در مواردی ادب کند یعنی اگر زوجه در انجام وظایف خود در قبال زوج کوتاهی کرد و حق شوهرش را ادا نکرد ناشزه محسوب شده و در نتیجه برای مرد حق در ادب کردن ایجاد می شود اما این ادب کردن با توجه به آیات قرآن مراحل دارد.

مذهب مالکی، شافعی، و حنبلی

نظر به اینکه منشاء این حق نص صریح قرآن است لذا مذاهب در ارائه تعریف و کیفیت و کمیت آن تقریباً اتفاق نظر دارند. بنابراین از بیان مجدد آن خودداری میشود.

تکمله بحث: این مسئله که در صورت اعراض زوجه از تمکین خاص زوج میتواند طی مراحلی که به صراحت در قرآن آمده است او را به اطاعت بازگرداند اختلافی میان مذاهب خمس وجود ندارد با نظر به مراحل و شرایط اجرای تادیب زوجه این نتیجه به دست می آید که تمام این مراحل جهت نشان دادن ناراحتی و نارضایتی شوهر از زوجه بوده و راهی برای هموار کردن ادامه مسیر زوجیت است پس نباید اجرای آن به نحوی باشد که مانع علقه زوجین شده یا موجبات کدورت آنها را فراهم سازد زیرا در غیر این صورت نقض غرض شارع خواهد شد.